

уровень грунтовых вод, обеспечивающая условия для роста деревьев и кустарников, а также развития функции водных прогулок.

На основе изложенного можно сделать следующие выводы:

- изучение опыта экологического формирования современных ландшафтных объектов является актуальной научной задачей;
- формирование ландшафтных объектов на основе использования экологического подхода повышает их экологическую устойчивость, эстетическую привлекательность и функциональную целесообразность, а также экономическую эффективность решений.

1. Горохов В.А., Лунц Л.Б. Парки мира. – М.: Стройиздат, 1985. – 328 с.

2. Лихачев Д.С. Поэзия садов: к семантике садово-парковых стилей. Сад как текст. – СПб.: Наука, 1991. – 371 с.

3. Жирмунская Н.М. Экологически чистое земледелие на садовом участке (с основами биодинамики). – М.: Информ.-внедрен. центр "Маркетинг", 1996. – 279 с.

4. Гавриленко О.П. Екогеографія України. – К.: Знання, 2008. – 646 с. – (Вища освіта 21 століття).

5. Сгорова Т.М. Ландшафтна екологія України (геохімічні аспекти). – Кам'янець-Подільський: Видавель Зволейко Д.Г., 2009. – 192 с.

6. Клімов О.В., Філатова О.В., Надточій Г.С. та ін. Екологічна мережа Харківської області. – Харків, 2008. – 168 с.

7. Кусков А.С. Ландшафтна екологія / А. С. Кусков, Т. М. Ткаченко. – Макіївка: Ноулідж (Донецьке відділення), 2009. – 165 с.

8. Николаев В.А. Ландшафтоведение. Эстетика и дизайн. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 176 с.

9. Кант Г. Биологическое растениеводство: возможности биологических агросистем: Пер. с нем. С.О.Эбель. – М.: Агропромиздат, 1988. – 207 с.

10. Вадимов В.М. Город и река (планировочные аспекты). – Полтава: Археология, 2000. – 214 с.

Получено 30.12.2010

УДК 72.012.7

Ю.С.ГОРДІЄНКО

Харківська національна академія міського господарства

ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОІНТЕГРОВАНОЇ АРХІТЕКТУРИ В ІСТОРИЧНИХ ЦЕНТРАХ МІСТ

Розглядаються особливості формування природоінтегрованої архітектури в історичних центрах міст. Виявляються способи її розміщення в структурі забудованих територій.

Рассматриваются особенности формирования природоинтегрированной архитектуры в исторических центрах городов. Выявляются способы ее размещения в структуре застроенных территорий.

The features of forming natureintegrated architecture in historical center of the city are considered. The methods of their location in the structure of developed territory are revealed.

Ключові слова: природоінтегрована архітектура, історичний центр міста, архітектурне середовище.

Міське середовище являє собою складну інтегровану систему. Воно містить у собі природне середовище, штучно перетворену людиною "другу природу", антропогенне середовище, створену людиною (третю природу) і соціальне середовище. Штучне середовище постійно змінюється у зв'язку із соціальними особливостями розвитку суспільства. В умовах науково-технічного прогресу підсилюється вплив людини на біосферу. В такій обстановці стають важливими такі завдання, як підвищення екологічного стану середовища, ідейно-художньої виразності архітектури, гармонічне сполучення архітектури з природою, збереження архітектурного вигляду центрів історичних міст, використання історичної спадщини й традицій. Для поліпшення характеристик урбанізованого середовища необхідний пошук нетрадиційних рішень поліпшення її екологічного й естетичного стану. В сучасних умовах з розвитком міста збільшуються його потреби в нових площах, функціях і сприятливих умовах життєдіяльності. Тому що історичне ядро найчастіше є культурним, діловим і торговим центром, основне навантаження лягає саме на нього. Одним із сучасних рішень даної проблеми є природоінтегрована архітектура. Вона являє собою середовищні об'єкти, сформовані з використанням засобів ландшафтного дизайну, призначених для поліпшення основних процесів життєдіяльності людини. Основним завданням формування таких об'єктів в історичному середовищі, є збереження цілісності історичної забудови й гармонічної взаємодії старого й нового.

Ці питання в наукових розробках [1-4]практично не розглядалися.

Виходячи з цього, метою дослідження є виявлення особливостей розміщення природоінтегрованої архітектури в структурі історичних центрів міст.

Завдання дослідження:

1. Встановити способи розміщення природоінтегрованої архітектури в історичному середовищі.
2. Виявити основні прийоми формування природоінтегрованої архітектури в історичному середовищі.

Як правило, в історично цінній забудові під нове будівництво віддаються невеликі ділянки, тому дуже важливо їх використання з максимальною ефективністю.

За рахунок включення природоінтегрованих об'єктів в історичне середовище можливо вирішити ряд проблем щодо створення просторів, що відповідають екологічним і естетичним вимогам і, що впливають на підвищення рівня комфортності середовища. Такі об'єкти ма-

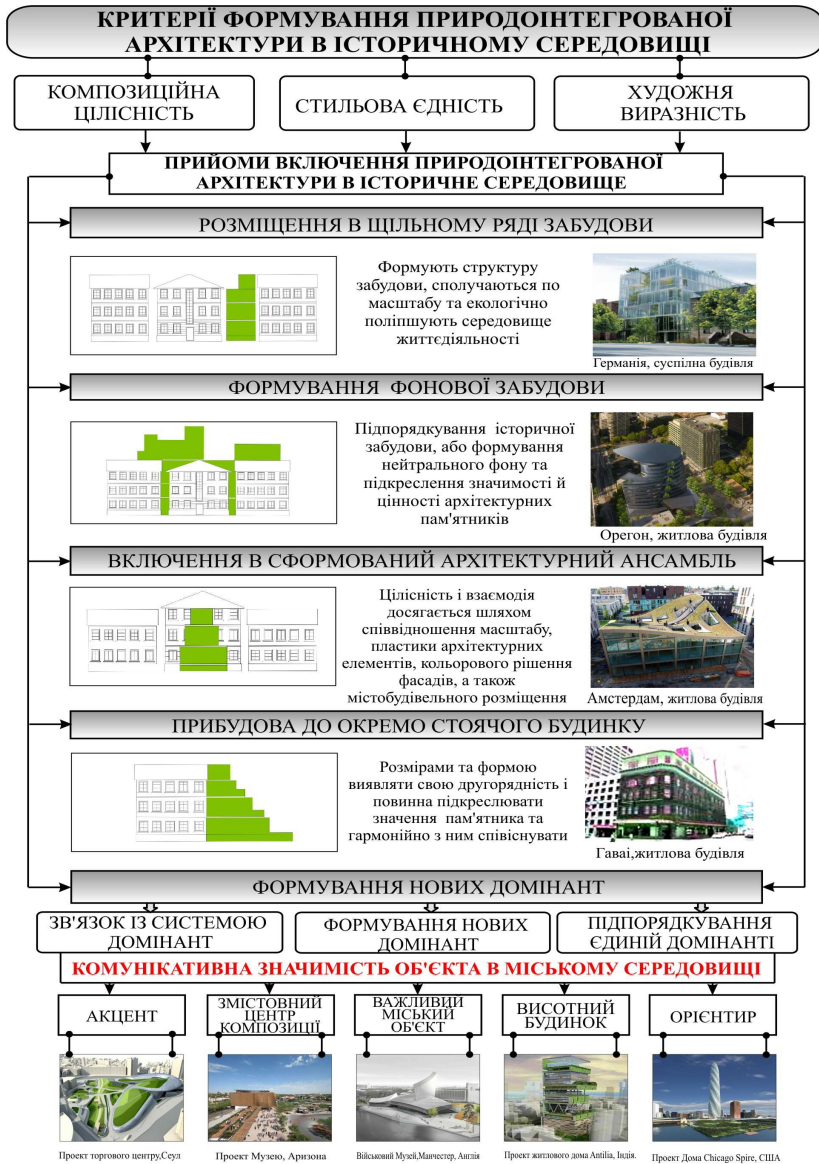
ють високу здатність до перетворення негативного візуального впливу антропогенних елементів, у той же час, будучи самостійно функціонуючими елементами, забезпечують розмаїтість міської забудови. Існують різні способи розміщення природоінтегрованої архітектури в історичному середовищі (рисунок):

- розміщення в щільному ряді забудови;
- формування фонові забудови;
- включення в сформований архітектурний ансамбль;
- прибудова до окремо стоячого будинку;
- формування нових домінант.

Розміщення в щільному ряді забудови є одним із найпоширеніших ситуацій у містах. Через високу щільність забудови в історичних центрах необхідність включення природоінтегрованих об'єктів у таке середовище є вкрай актуальним. Включення таких об'єктів є доречними в контексті, якщо вони не ламають структуру забудови, сполучаються з масштабом й екологічно поліпшують середовище життєдіяльності. Застосування пластичних елементів і деталей співмасштабних оточенню, а також традиційних для історичного середовища будівельних матеріалів можуть вдало продовжити лад образів, які були сформовані раніше [3]. А включення рослинних елементів у такі об'єкти дозволяє поліпшити екологічний стан навколишнього середовища.

Формування природоінтегрованих об'єктів як фонові забудови є розповсюдженим, тому що в сучасному місті через високу щільність забудови активно ведеться будівництво великих висотних будинків. Найчастіше така близькість є збитковою для історичного середовища: новий будинок своїми розмірами, формами й розташуванням затьмає цінну історичну архітектуру, робить її вбогою й непомітною. Практика показує, що пам'ятники архітектури невеликих розмірів, що мають за собою багатоповерховий фронт забудови, виглядають недоречними в новому містобудівному контексті й приреченими на знос, тому що втрачають властивого їм середовища [4]. Для нормального співіснування багатоповерхових будинків та історичних будівель необхідна глибина забудови, тобто певна відстань, при якому висотне не буде контрастувати з історичною забудовою, або буде нейтральним фоном і підкреслювати значимість і цінність архітектурних пам'яток, а також сприяти їхньому оптимальному сприйняттю. Природоінтегрована архітектура являє собою одне з рішень такої проблеми. Тому що такі об'єкти мають властивість наслідування природному середовищу й включення рослинних елементів у свою структуру. При застосуванні таких принципів, використання природоінтегрованих об'єктів візуально може відтворити природне оточення та не так контрастувати

з уже сформованою історичною ситуацією.

Формування природоінтегрованої архітектури в історичних центрах міст

Включення природоінтегрованих об'єктів у сформований архітектурний ансамбль є складним завданням, тому що ансамблем називається комплекс будівель, у якому всі будинки підпорядковані одному домінуючому об'єкту й виглядають разом з ним як одне художнє ціле. Цілісність і взаємодія будівель, що формувалися навколо такого об'єму, досягається шляхом співвідношення масштабу, пластики архітектурних елементів, кольорового рішення фасадів, а також містобудівельного розміщення.

Будинки, які є центром архітектурного ансамблю, як правило, мають активний силует, тому при включенні природоінтегрованої архітектури, вона не повинна контрастувати з домінантою за розміром і заважати нормальному сприйняттю з різних перспективних точок.

Проблема сполучення природоінтегрованої архітектури у границях міського ансамблю особливо актуальна в умовах сучасного міста, що розвивається. Дуже важливим завданням є гармонічний зв'язок великих сучасних комплексів й історично сформованих ансамблів, забезпечення функціональної та художньої взаємодії.

Природоінтегрована архітектура дозволяє гармонійно вписатися в сформований архітектурний ансамбль за допомогою урахування навоколишньої ситуації. А включення рослинних груп у його структуру дозволить лише поліпшити середовище життєдіяльності та візуально урізноманітнити антропогенне середовище за рахунок природного впровадження.

Прибудова природоінтегрованого об'єкта до окремо стоячого будинку особливо важлива при формуванні історичного центра.

В такому випадку гостро стає завдання сформувати новий об'єкт так, щоб забезпечувалася як функціональна, так і композиційна взаємодія. У такій ситуації безперечний пріоритет повинен залишатися за пам'ятником архітектури. Своїми розмірами та формою об'єму, що пристроюється, повинен говорити про те, що саме він є другорядним і повинен підкреслювати значення історичного пам'ятника та гармонійно з ним співіснувати.

Оптимальним рішенням може вважатися прибудова природоінтегрованого об'єкта до фасаду так, щоб урахувалися всі композиційні й об'ємно-просторові характеристики існуючого будинку. У такій ситуації важливо використати будь-які засоби виразності, для того щоб це не вплинуло на середовище історичної вулиці. Основним завданням у цьому випадку може вважатися розвиток природоінтегрованого середовища з дворового фасаду, яке можна використовувати для рекреації.

Формування нових домінант являє собою включення сучасних архітектурних об'єктів в історичне середовище, які мають стати голо-

вним елементом ансамблю й формувати виразність його образу, або об'єктом, що яскраво виділяється з міського середовища. Формування природоінтегрованих об'єктів є одним із засобів створення доміант у міському середовищі. Виникнення таких об'єктів може мати різний характер включення: зв'язок із системою доміант, формування нових доміант, підпорядкування єдиній доміанті.

Виходячи з цих варіантів можна виділити шість видів формування доміант в історичному середовищі, які виражають взаємозв'язок між архітектурними доміантами, та їхніми комунікативними характеристиками в міському середовищі: акцент, змістовний центр композиції, важливий міський об'єкт, висотний будинок, орієнтир.

Включення будь-якого виду доміант в історичне середовище залежить від завдань візуально-психологічного впливу архітектурного спорудження на людину, його здатність притягувати увагу. При використанні будь-якого з прийомів варто визначити характер його формування: від локального елемента середовища, що діє на глядача в рамках безпосереднього близького сприйняття з обмеженої відстані, до об'єкта-орієнтира міського значення, що формує силует усього міста.

В цьому випадку важливим є урахування всіх характеристик навколишнього середовища, щоб формування нової доміанти лише збагачувало середовище, а не руйнувало її. У першу чергу варто враховувати критерії формування природоінтегрованої архітектури в міському середовищі. До них можна віднести: композиційну цілісність, стильову єдність, художню виразність.

В результаті проведених нами досліджень отримано наступні висновки:

1. Встановлено основні способи розміщення природоінтегрованої архітектури в щільному ряді забудови історичних центрів міст. До них слід віднести: формування фонові забудови, включення в сформований архітектурний ансамбль, прибудова до окремо стоячого будинку, формування нових доміант.

2. Виявлено основні прийоми формування природоінтегрованої архітектури в структурі історичних центрів міст. Дані прийоми формуються в структурі загальної системи міста. Ціль формування даних елементів – підвищити естетичні якості міського середовища та підтримати відносну екологічну рівновагу в умовах критичного становища [2]. При цьому, використовуючи природоінтегровану архітектуру як елемент системи озеленення, можна забезпечити необхідну плавність переходу антропогенного середовища в природне. У цьому випадку складові елементи формують озеленені простори, кожне з яких має певну функцію та призначення. Ці об'єкти перетворюють і нейтралі-

зують негативний вплив антропогенних факторів, що йдуть від міського середовища до індивіда та природи, і в той же час поліпшують загальне естетичне сприйняття міської забудови.

1. Беккер А., Щенков А. Современная городская среда и архитектурное наследие. – М.: Стройиздат. 1986. – 107 с.

2. Логвинов У. О природоинтегрированной архитектуре // Архитектурный вестник. – М., 2009. – № 2 (107). – 89 с.

3. Степанов А.В. Объемно-пространственная композиция / А.В. Степанов, В.И. Малыгин, Г.И. Иванова и др. – М.: Архитектура - 3, 2007. – 256 с.

4. Чистяков С.В. Способы размещения современных построек в исторической среде [Электронный ресурс] / С.В. Чистяков // Архитектон: Известия вузов. – 2006. – №14. – Режим доступа: http://archvuz.ru/numbers/2006_2/ta9.

Отримано 18.01.2011

УДК 711.4 : 712 : 379.85 (53)

МУСА САЛЕХ МАХМУД ШАГИН

Харьковская национальная академия городского хозяйства

АРХИТЕКТУРНО-ГРАДОСТРОИТЕЛЬНЫЕ ПРИЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ КОМПЛЕКСОВ

Рассмотрены архитектурно-градостроительные особенности формирования городских туристических комплексов. Определено зонирование территории и выявлены приемы архитектурно-планировочной организации.

Розглянуто архітектурно-містобудівні особливості формування міських готельних туристичних комплексів. Визначено зонування території, виявлено прийоми архітектурно-планувальної організації.

The architecturally-town-planning features of forming of city tourist complexes. Acreation of territory is certain and adopting an architecturally-plan organization is exposed.

Ключевые слова: городские туристические комплексы, зонирование территории, архитектурно-градостроительное формирование.

Туризм является феноменом XX века и его бурное развитие продолжается в XXI ст. Охватив страны и континенты, он стал прибыльной статьей национального дохода. Ежегодно сотни миллионов людей во всем мире передвигаются с целью отдыха, лечения, знакомства с достопримечательностями лучших городов мира. В связи с этим в городах создаются гостиницы и гостиничные туристические комплексы.

Туристические комплексы в современном их понимании начали формироваться в середине XX ст. Научных исследований в этой области еще недостаточно. В основном в работах рассматриваются отдельные аспекты экономики туризма [1], особенности развития международного туризма [2, 3], а также специфика формирования туристических центров [4] и др.